

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Nc/3/2021
Identifikačné číslo spisu: 8719204555
Dátum vydania rozhodnutia: 25. februára 2021
Meno a priezvisko: JUDr. Mario Dubaň
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:8719204555.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci navrhovateľky X.. F. D., rod. A., bývajúcej v Q., W. XX, právne zastúpenej JUDr. Miroslavou Slovinskou, advokátkou, so sídlom v Spišskej Novej Vsi, Štefánikovo námestie 13, proti manželovi, ktorý návrh na rozvod manželstva nepodal X.. L. D., bývajúcemu v Q., W. XX, o rozvod manželstva, vedenej na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 15 Pc 61/2019, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Prešove z prejednávania a rozhodovania sporu vedeného na tomto súde pod sp. zn. 21 CoP 98/2020, takto

rozhodol:

Sudkyne Krajského súdu v Prešove JUDr. Antónia Kandrává, JUDr. Eliška Wagshalová, JUDr. Daniela Babinová, JUDr. Jana Burešová a JUDr. Mariana Muránska nie sú vylúčené z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 21 CoP 98/2020.

Odôvodnenie

1. V konaní vedenom Krajským súdom v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) pod sp. zn. 21 CoP 98/2020 žalovaný manžel v podanom odvolaní (č. 1. 61a spisu) proti rozsudku Okresného súdu Poprad z 3. marca 2020 č. k. 15 Pc 61/2019-56, vzniesol námietku zaujatosti proti sudcom Krajského súdu v Prešove z dôvodu, že advokátka navrhovateľky JUDr. Miroslava Slovinská je dcérou sudcov Slovinských, s matkou ktorej udržiava navrhovateľka dlhoročný kamarátsky vzťah, na ktorú skutočnosť považoval za nutné prihliadnuť pri rozhodovaní o možnej zaujatosti pri rozhodovaní odvolacieho súdu ako aj Krajského súdu v Košiciach; vzhľadom na uvedené mal za to, že existujú oprávnené obavy predpojatosti (zaujatosti) týchto inštitúcií z dôvodu možných intervencií rodičov advokátky JUDr. Miroslavy Slovinskej, nakoľko obidvaja pôsobili a pôsobia dlhé roky v tomto (zrejme justičnom) prostredí.

2. Na Krajskom súde v Prešove vec napadla do senátu 21 CoP, ktorý má v súlade s Rozvrhom práce Krajského súdu v Prešove na rok 2020 spor na odvolacom súde prejednať a rozhodnúť v zložení: JUDr. Antónia Kandrává, predsedníčka senátu a členky senátu JUDr. Eliška Wagshalová a JUDr. Ingrid Kalináková, ktorá je podľa úradného záznamu predsedníčky senátu (č. 1. 93 spisu) dlhodobo práceneschopná s predpokladom doby trvania 10 týždňov. Z obsahu vyjadrení JUDr. Antónie Kandrávej a JUDr. Elišky Wagshalovej k vznesenej námietke zaujatosti vyplýva, že nemajú vzťah k

účastníkom konania ani k prejednávanej veci. Právnu zástupkyňu navrhovateľky, advokátku JUDr. Miroslavu Slovinskú osobne nepoznajú, nepoznajú ani rodičov menovanej advokátky. Členky zastupujúceho senátu v zložení JUDr. Daniela Babinová, JUDr. Jana Burešová a JUDr. Mariana Muránska sa k vznesenej námietke zaujatosti manželom navrhovateľky zhodne vyjadrili tak, že nepoznajú navrhovateľku ani jej manžela, osobne nepoznajú právnu zástupkyňu navrhovateľky; sudkyne JUDr. Daniela Babinová a JUDr. Jana Burešová uviedli, že s rodičmi JUDr. Miroslavy Slovinskej, pôsobiacich v inom obvode súdov, sú v kolegiálnom pomere, pomer k veci nemajú a necítia sa byť v danej veci zaujaté.

3. Podľa § 49 ods.1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „C. s. p.“) sudca je vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

4. Podľa čl. 48 ods. 1 veta prvá Ústavného zákona č. 460/1992 Zb. z 1. septembra 1992 v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústavy“) nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „nadriadený súd“, alebo „najvyšší súd“) ako súd nadriadený Krajskému súdu v Prešove [§ 54 ods. 2 C. s. p. v spojení s čl. I § 5 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z.] preskúmal vec a posúdil opodstatnenosť námietky zaujatosti z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu v zmysle ustanovenia § 49 ods. 1 C. s. p. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní sporu, k nezaujatému prístupu súdu k stranám alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď: a/ k sporu, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia sporu a rozhodnutia o spore, alebo b/ k stranám sporu, ktorý vzťah by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom pomere (tak pozitívnom alebo negatívnom) k nim, alebo c/ k zástupcom strán sporu (viď vyššie b/).

6. Explicitne je definované tzv. zákonné vylúčenie sudcu, a to vtedy, ak sudca rozhodoval spor na súde inej inštalácie (§ 49 ods. 2 C. s. p.). V prejednávanom spore o takýto prípad nejde.

7. Nezávislosť s nestrannosťou a odbornosťou (kvalifikáciou) sudcu sú podmienkami kvalitného rozhodovania a jeho predvídateľnosti a sledujú tak význam riadneho napĺňania (poskytovania) spravodlivosti. Nezávislosť a nestrannosť úzko spolu súvisia, často sa prekrývajú a nie je vždy ľahké ich od seba odlíšiť. Nestrannosť definovaná aj ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti býva považovaná za pojem širší ako nezávislosť. Nestrannosť sudcu musí byť podstatou jeho funkcie, zatiaľ čo jeho nezávislosť ju má iba umožňovať. Pod sudcovskou nezávislosťou a nestrannosťou treba rozumieť aj nezávislosť a nestrannosť každého jednotlivého sudcu.

8. Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým stranám konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

9. Inštitútom vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu pre zaujatosť (§ 49 až § 51 C. s. p.) sa v civilnom konaní garantuje základné právo na prerokovanie a rozhodnutie sporu nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadŕžania určitej procesnej strane).

10. Súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavnoprávna úprava práva na spravodlivý proces zakotvená v čl. 46 ústavy zároveň na druhej strane zaručuje aj právo na to, aby právna vec strany sporu nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol

určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 ods. 1 ústavy.) Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania sporu pre zaujatosť. Jeho obsahom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia sporu pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (napr. rozhodnutia Ústavného súdu slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 73/97, sp. zn. I. ÚS 27/98, sp. zn. II. ÚS 121/03). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu ako tzv. zákonný sudca, ktorý by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania.

11. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) pri posudzovaní nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru (napr. rozhodnutie vo veci Piersack c. Belgicko). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Vychádza z prezumpcie nestrannosti, pokiaľ nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva dôkaz o skutočnej zaujatosti (napr. rozhodnutie vo veci Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych príznakov. Uplatňuje sa tzv. teória zdania nezaujatosti podľa ktorej platí, že „spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná“. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (napr. rozhodnutie vo veci Delcourt proti Belgicku). Rozhodujúcim prvkom pri posudzovaní námietky zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava strany je objektívne oprávnená a relevantná. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych, dostatočne závažných skutočnostiach.

12. Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu. Podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhladnúc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (viď tiež Fey c. Rakúsko). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

13. Z uvedenej judikatúry ESLP a ústavného súdu možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu disponuje.

14. Pokiaľ ide o subjektívne aspekty nestrannosti namietaných sudcov, je potrebné konštatovať, že sudkyne sa necítia byť zaujaté, pretože podľa ich tvrdenia tu neexistuje žiaden vzťah (k veci, k účastníkom a v neposlednom rade ani k právnej zástupkyňi navrhovateľky), pre ktorý by bolo možné pochybovať o ich zaujatosti. Manžel, proti ktorému návrh na rozvod manželstva smeruje v námietke tvrdí, že má oprávnené obavy predpojatosti voči výsledku konania na odvolacom súde z dôvodu možných intervencií rodičov advokátky JUDr. Miroslavy Slovinskej, pretože obaja pôsobili a pôsobia dlhé roky v tomto prostredí. Vyjadrenia namietaných sudcov neindikujú v tejto rovine odôvodnené pochybnosti, nepotvrdzujú tvrdenia manžela v námietke a tieto eliminujú vysvetlením, že účastníkov konania ani ich právnych zástupcov nepoznajú a sú bez pomeru k veci, čím je vylúčený ich akýkoľvek pomer k advokátke JUDr. Miroslave Slovinskej. Kolegiálny vzťah sudkyň JUDr. Daniely Babinovej a JUDr. Jany Burešovej s rodičmi advokátky JUDr. Miroslavy Slovinskej nezakladá dôvodné pochybnosti o ich nezaujatosti a nestrannosti.

15. Pri rozhodovaní, či uvádzané okolnosti v podanej námietke zaujatosti prezrádzajú nedostatok nestrannosti sudcu (z objektívnych aspektov), a teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti, vychádzal nadriadený súd z vyššie citovanej judikatúry ESĽP, ktorá vyžaduje, aby sa obava z nedostatku nestrannosti zakladala na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Tzv. objektívna nestrannosť sa teda posudzuje nie podľa subjektívneho postoja strany, ale podľa objektívnych symptómov - rozhodujúca je existencia objektívnych skutočností, ktoré sa ale musia preukázať. Z obsahu vznesenej námietky zaujatosti žalovaným manželom (č. 1. 61a spisu) ale nevyplývajú také konkrétne skutočnosti z hľadiska týchto kritérií, ktoré by odôvodňovali pochybnosti o nestrannosti a nezaujatosti namietaných sudkýň zákonného (zastupujúceho) senátu, ktorý má vec v rámci odvolacieho prieskumu na odvolacom súde prejednať a rozhodnúť.

16. Vychádzajúc z oboch uvedených hľadísk (objektívnej a subjektívnej stránky sudcovskej nezávislosti), senát 4 C najvyššieho súdu nezistil také okolnosti, ktoré by mali alebo mohli byť vnímané ako porušujúce právo na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) a negarantujúce rozhodovanie nezávislým a nestranným sudcom. Z týchto dôvodov nezistil naplnenie predpokladov v zmysle ustanovenia § 49 ods. 1 C. s. p. zakladajúcich pochybnosti o nezaujatosti JUDr. Antónie Kandravej, JUDr. Elišky Wagshalovej, JUDr. Daniely Babinovej, JUDr. Jany Burešovej a JUDr. Mariany Muránskej a rozhodol, že ich nevyklučuje z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 21 CoP 98/2020.

17. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie :

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.